

Magda Bernds

Dorine Oudhof

Gemeenschap van goederen onder vuur

Wetsvoorstel mist onderbouwing

Als het aan D66, PvdA en VVD ligt, komt er een eind aan het standaard trouwen in gemeenschap van goederen. De drie partijen hebben een meerderheid in de Tweede Kamer, maar een rondgang langs voor- en tegenstanders laat zien dat het concept-wetsvoorstel nogal wat voetangels en klemmen bevat.

TEKST Jolanda aan de Stegge | FOTO'S Truus van Gog

Begin november meldden D66, PvdA en VVD dat zij een initiatiefwetsvoorstel zullen indienen met betrekking tot het huwelijksvermogensrecht. Als hun wetsvoorstel wordt aangenomen, is het binnen afzienbare tijd afgelopen met de wettelijke gemeenschap van goederen. Daarvoor in de plaats komt dan de beperkte gemeenschap van goederen, waarin is vastgelegd dat na een scheiding geld en goederen niet meer standaard hoeven te worden gedeeld. Voorhuwelijks spaargeld, en schenkingen en erfenissen gekregen voor of tijdens het huwelijk blijven buiten beschouwing. Ook ben je onder de nieuwe wet verlost van het afbetalen van voorhuwelijks (studie)schulden van je ex. De gemeenschap van goederen is achterhaald, licht initiatiefneemster en D66-parlementariër Magda Bernds toe. 'Ons wetsvoorstel sluit aan bij de praktijk en appelleert aan de tendens dat beide echtgenoten een eigen bankrekening hebben en een gemeenschappelijke voor de gezamenlijke uitgaven. Steeds meer stellen willen binnen hun relatie geld en goederen voor zichzelf houden en die ook bij een eventuele scheiding niet delen. Door dit soort zaken aan de voorkant te regelen, kun je bij een eventuele echtscheiding een boel narigheid voorkomen.'

GELOPEN RACE

Uitgangspunt is dat je niet gemeenschappelijk moet maken wat privé is, vinden D66, PvdA en VVD. De maatschappij individualiseert, vrouwen verdienen hun eigen

geld, het aantal scheidingen en tweede en derde huwelijken nemen toe, mensen trouwen op latere leeftijd en willen hun voorhuwelijks geld, bezittingen, erfenissen en/of schenkingen na een eventuele scheiding niet standaard delen. Dat blijkt ook uit het toenemende aantal uitsluitingclausules die erflaters in hun testament opnemen. Bovendien zou Nederland met de gemeenschap van goederen internationaal gezien uit de pas lopen. Alleen Suriname en Zuid-Afrika kennen een soortgelijk stelsel.

Volgens de eerste berichten in de media zou het wetsvoorstel een gelopen race zijn, ook omdat de drie partijen een meerderheid vormen in de Tweede Kamer. 'Huwelijkswet niet meer van deze tijd' kopte de *Volkskrant* en in een hoofdredactioneel commentaar oordeelde *NRC Handelsblad* 'dat het helemaal juist is de automatische gemeenschap van goederen bij het huwelijk af te schaffen' en 'dat het een noodzakelijke en lang uitgestelde stap is in de emancipatie van de vrouw'.

LEKKER SIMPEL

Klinkt goed, maar desondanks roept het wetsvoorstel vragen op. Welk probleem lost het nieuwe wetsvoorstel op en hoe beroerd is de wettelijke gemeenschap van goederen? Want voor- en tegenstanders van de gemeenschap van goederen roemen steevast de eenvoud van dat stelsel. Lekker simpel. Alles wat je verdient en krijgt – tenzij anders vastgelegd –, gaan in het huwelijk op één hoop. Bij scheiding gaat de boel doormidden en daarmee basta; een betrekkelijk eenvoudig afwikkelingsproces.

Frank Hoens

Dorine Oudhof:

‘Je niet zomaar kunt stellen dat degenen die in gemeenschap van goederen trouwen daar niet over nadenken’

Eerst wat feiten:

Uit recente rapportages door het Centrum voor Notarieel Recht (CNR) van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen over huwelijkse voorwaarden blijkt dat zeker 80 procent van de stellen die huwelijkse voorwaarden maken inhoudelijk aansluiten bij het wetsvoorstel. Dit hoge percentage laat zien dat mensen die vooraf nadenken over de zakelijke consequenties van hun relatie na een eventuele scheiding veel geld en goederen niet wensen te delen met hun ex. Toch blijft er iets wringen, want nog altijd huwt bijna 75 procent van de stellen – de overgrote meerderheid – in gemeenschap van goederen, slechts een kwart trouwt onder huwelijkse voorwaarden. Dorine Oudhof, bestuurslid van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), vindt dan ook dat je niet zomaar kunt stellen dat degenen die in gemeenschap van goederen trouwen daar niet over nadenken. ‘Het is nogal wat om over bijna 75 procent te zeggen: “Ze denken niet na.” Feitelijk kun je alleen concluderen dat mensen die trouwen onder huwelijkse voorwaarden dit soort besluiten over de verdeling nemen.’

NAUWKEURIGE BOEKHOUDING

Het wetsvoorstel dwingt stellen er een nauwkeurige boekhouding op na te houden en van drie verschillende vermogens bij te houden wat van wie was en is, en wie wat waaraan uitgeeft: het voorhuwelijkse en gemeenschappelijke vermogen en eventueel de aanwas van erfenissen en schenkingen.

Als de wet erdoor komt, is het ieders verantwoordelijkheid om bezit van voorhuwelijkse privé zaken vast te leggen en tijdens het huwelijk een verrekenmodel bij te houden, vindt Berndsen. Wie dat nodig acht, kan bij de notaris zaken bij akte laten vastleggen om zo bewijs te vereenvoudigen. Vooral als er sprake is van een eigen zaak of familievermogen blijft dat verstandig, maar voor

het gemiddelde huwelijk hoeft dat niet. De parlementariër noemt het wetsvoorstel een wet voor de grootste gemene deler. ‘De gemeenschap van goederen is niet meer van deze tijd en past ook niet meer in de huidige mondiale ontwikkelingen. Nederlanders die met niet-Nederlanders trouwen worden nog altijd verrast. Dit systeem kennen ze elders helemaal niet.’

AANPASSINGEN

Estate planner en docent huwelijksvermogensrecht aan de Radboud Universiteit Frank Hoens noemt het wetsvoorstel een mooie eerste stap. Dat stellen een strikte boekhouding moeten voeren vindt hij geen bezwaar. Benutten echtgenoten niet de mogelijkheden van het nieuwe stelsel, dan is dat hun eigen verantwoordelijkheid. Bewijsregels zoals het huidige artikel 1:94 lid 6 Burgerlijk Wetboek maken het systeem zo nodig in elk geval rechtseconomisch haalbaar. Bovendien gaat het standaardmatige gebruik van uitsluitingsclausules ook nu al uit van een adequate administratie. ‘Uitsluitingsclausules worden toch ook niet ontraden in verband met te verwachten bewijsproblemen?’

Wel hoopt Hoens dat het wetsvoorstel nog de nodige aanpassingen zal ondergaan, anders wordt er volgens hem schijnzekerheid verkocht. Daarbij doelt hij allereerst op de positie van schuldeisers, want de indieners hebben bij dit wetsvoorstel geen oog gehad voor schulden die een partner heeft gemaakt voor en tijdens het huwelijk. ‘Stel dat jouw partner een voorhuwelijkse schuld heeft van 10.000 euro en die tijdens het huwelijk niet afbetaalt, dan kan volgens dit wetsvoorstel de schuldeiser beslag leggen op de spullen in de gemeenschap van goederen. Als niet-schuldenaar moet je dan boeten met jouw deel van het gemeenschappelijke vermogen voor de schuld van je partner. Dat komt vaker voor dan je denkt: huizen staan onder water, mensen gaan failliet of hebben (studie)schulden. Daarom zeg ik: als je het huwelijksvermogensrecht dan toch wilt wijzigen, bekijk dan ook de positie van de schuldeisers.’ Ook het pensioenvermogen is Hoens een doorn in het oog. Want het voorhuwelijkse vermogen, waaronder ook het voorhuwelijkse ouderdomspensioen, blijft buiten de deling, terwijl het voorhuwelijkse partnerpensioen op grond van de Pensioenwet bij scheiding moet worden gedeeld. ‘Dat is onlogisch: of iemand zijn geld nou op een spaarrekening of op een rekening bij het pensioenfonds heeft staan, als het dateert uit de voorhuwelijkse periode zouden we ze allebei niet moeten delen.’

Franc Wilmink

Lucienne van der Geld

▶▶ DRAMA

Mede door zijn werk als raadsheer bij het gerechtshof in Den Haag is emeritus-hoogleraar Gregor van der Burght sceptischer over het wetsvoorstel. 'Mensen leven niet economisch en houden geen boekhouding bij. Bij tweede huwelijken en overlijden wordt het helemaal een bron van ruzie, met exen en kinderen van verschillende partners. En als mensen na tien jaar of langer gaan scheiden, wat is er dan nog aan administratie en bankafschriften? Als rechter voorzie ik: dit wordt een drama evenals nu al vaak het geval is bij de afwikkeling van huwelijkse voorwaarden.'

Voorzitter van de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) Rob van Coolwijk is *an sich* positief over het wetsvoorstel, maar herinnert zich nog levendig de verrekenbedingen. Daarvan werd aangenomen dat mensen een eigen boekhouding bijhielden en aan het eind van de rit netjes konden afrekenen. Maar dat doen mensen niet, zegt hij. 'Dit wetsvoorstel vereist dat mensen een strikte boekhouding bijhouden en om een vordering te onderbouwen, moeten dus meerdere stukken worden ingebracht. Mensen zouden strikt moeten boekhouden, maar dat doet niemand. Privé - en gezamenlijk vermogen raken tijdens het huwelijk met elkaar vermengd. Dat wordt lastig in een scheidings-situatie als mensen niet meer zo goed met elkaar omgaan. Scheiden wordt onder deze wet meer gedoe.' Enthousiast is Lucienne van der Geld, juridisch directeur van Netwerk Notarissen, omdat het wetsvoorstel beter aansluit bij de verwachting van mensen. Wel voorziet ze het probleem dat aanstaande paren gemakkelijk zullen denken dat er na aanname van de wet geen huwelijkse voorwaarden meer gemaakt hoeven te worden. 'Het lijkt nu net of je nooit aansprakelijk bent voor elkaars schulden. Dat is een misverstand en daarover moet duidelijk worden gecommuniceerd.'

RELEVANT ONDERZOEK

Waarom werd een vergelijkbaar wetsvoorstel een paar jaar geleden niet aangenomen, vraagt Oudhof zich af? Wat is er ondertussen gebeurd dat het dan nu wel zou werken? Zij ziet geen relevant onderzoek dat dit onderbouwt en hoort weinig valide argumenten. Ook vindt

ze de stelling over vrouwen nogal boud. Politiek en overheid willen dat vrouwen financieel zelfstandig zijn, maar is dat wel zo en worden de belangen van die groep door dit wetsvoorstel behartigd? 'Het klinkt meer als een politieke wens: de toekomst die wij ambiëren, is dat vrouwen economisch zelfstandig zijn. De werkelijkheid is dat vrouwen minder verdienen dan mannen en vaker in deeltijd werken omdat ze een groter deel van de opvoeding op zich nemen. Veel vrouwen met jonge kinderen komen er na een scheiding bekaaid vanaf.' Ook begrijpt ze niet waarom het vermogen van voor het huwelijk niet zou worden gedeeld: veel stellen hebben eerst jaren samengewoond. 'Als je dit stelsel wilt, moet je dat onderzoeken en onderbouwen. Dat gebeurt nu niet. De onderzoeken geven niet aan wat 75 procent van de stellen wil. Bovendien heeft de gemeenschap van goederen - zoals wij die tot op heden kennen - nooit tot grote afwikkelingsproblemen geleid. Er is geen stroom van jurisprudentie hierover. De constatering dat er nu noodzaak is tot wetwijziging moet wel onderbouwd worden met de signalering van een bepaalde problematiek.'

BELASTING

Een keuze voor dit wetsvoorstel is in wezen geen juridische, maar eerder een politieke stellingname, zegt KNB-voorzitter Franc Wilmink. Hij benadrukt dat de KNB niet voor of tegen dit wetsvoorstel is, wel maakt hij graag een pas op de plaats. 'Op zich zit er een zekere billijkheid in: wat je voor het huwelijk hebt opgebouwd, blijft van jou, van wat er tijdens het huwelijk bijkomt, deel je de helft, en erfenissen en schenkingen houd je erbuiten. Het klinkt als een mooi systeem, maar als je het niet bijhoudt, kan er bij een scheiding een bijna onoplosbaar probleem ontstaan. Wij denken dat scheiden hiermee niet gemakkelijker wordt.' Mocht het wetsvoorstel er toch doorkomen, dan raadt hij de indieners aan nog eens goed naar de fiscaliteit rondom het huwelijksvermogensrecht te kijken, want daarin zit een aantal lacunes die waarschijnlijk alleen maar groter worden, waardoor mensen onder deze wet meer belasting zullen moeten betalen dan nu het geval is. ■